

BẠI LIỆT: CUỘC CHIẾN CHƯA HỒI KẾT

Phân tích nguy cơ, hậu quả và chiến lược ứng phó toàn cầu trước mối đe dọa trở dậy.

CẢNH BÁO KHẨN: NGUY CƠ BÙNG PHÁT TRỞ LẠI TẠI VIỆT NAM

Sự kiện

Tháng 10/2024, Lào chính thức báo cáo bùng phát dịch bại liệt do virus có nguồn gốc từ vaccine biến đổi (cVDPV1).

Đánh giá của WHO

Việt Nam được xếp vào nhóm có nguy cơ **RẤT CAO** bị virus bại liệt tái xâm nhập từ Lào.

Bối cảnh

Việt Nam đã được chứng nhận thanh toán bệnh bại liệt từ năm 2000, duy trì thành tựu hơn hai thập kỷ.

BỨC TRANH BẠI LIỆT TOÀN CẦU NĂM 2024

99 CA

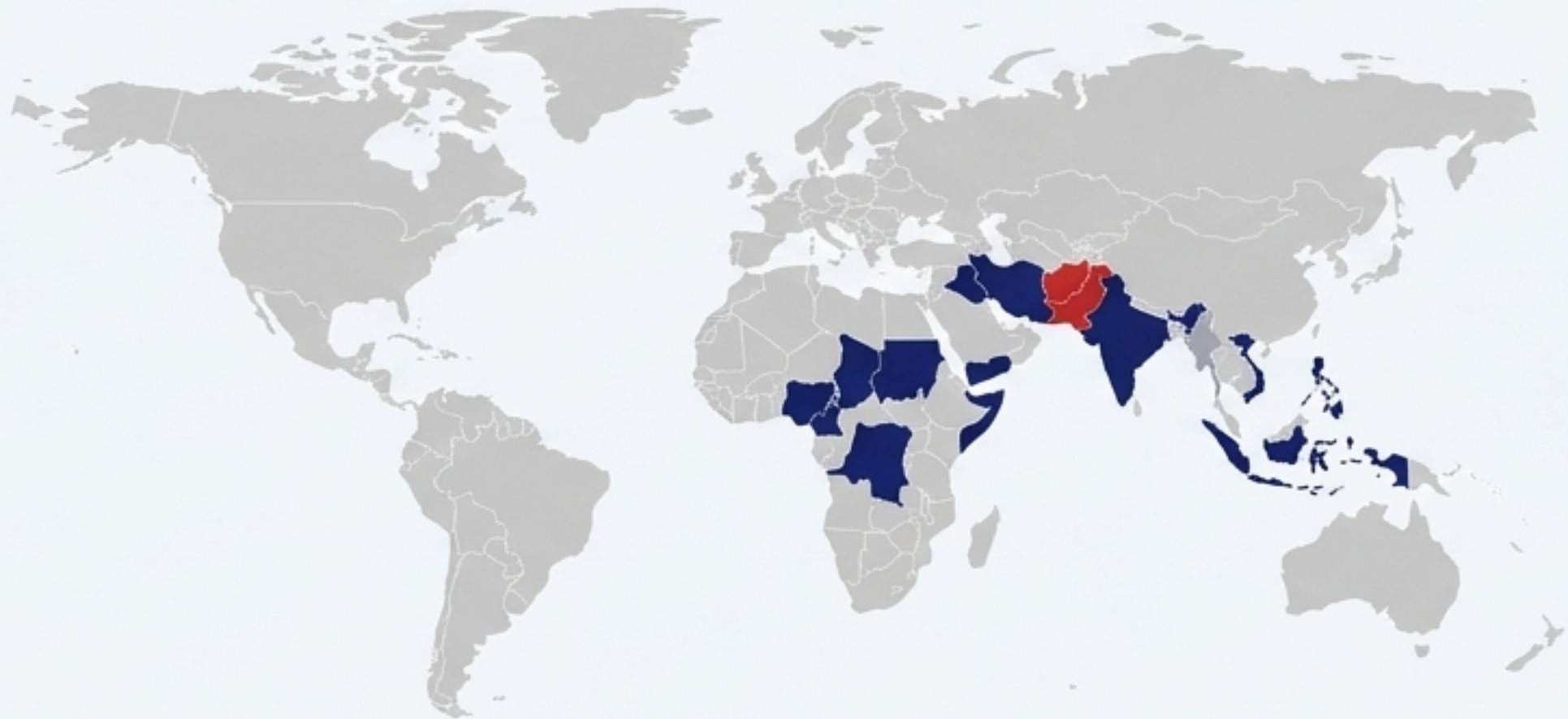
Virus Bại liệt Hoang dã tuýp 1 (WPV1)
được ghi nhận trên toàn cầu.

Chú thích nhỏ: Afghanistan và Pakistan là hai quốc gia cuối
cùng còn lưu hành virus hoang dã.

190 CA

Virus Bại liệt có nguồn gốc từ Vaccine
Biến đổi (cVDPV).

Phân tích nhỏ: 182 ca cVDPV2 và 8 ca cVDPV1.

*Số liệu tính đến ngày 25 tháng 11 năm 2025 (WHO).

NHẬN DIỆN KẼ THÙ: VIRUS HOANG DÃ (WPV) VÀ VIRUS TỪ VACCINE BIẾN ĐỔI (cVDPV)

Virus Bại liệt Hoang dã (Wild Poliovirus - WPV)

- **Nguồn gốc:** Virus tồn tại tự nhiên trong môi trường.
- **Các tuýp:** Tuýp 1 (WPV1) là tuýp duy nhất còn lưu hành. Tuýp 2 và 3 đã được thanh toán toàn cầu (lần lượt vào năm 2015 và 2019).
- **Mục tiêu:** Xóa sổ hoàn toàn.

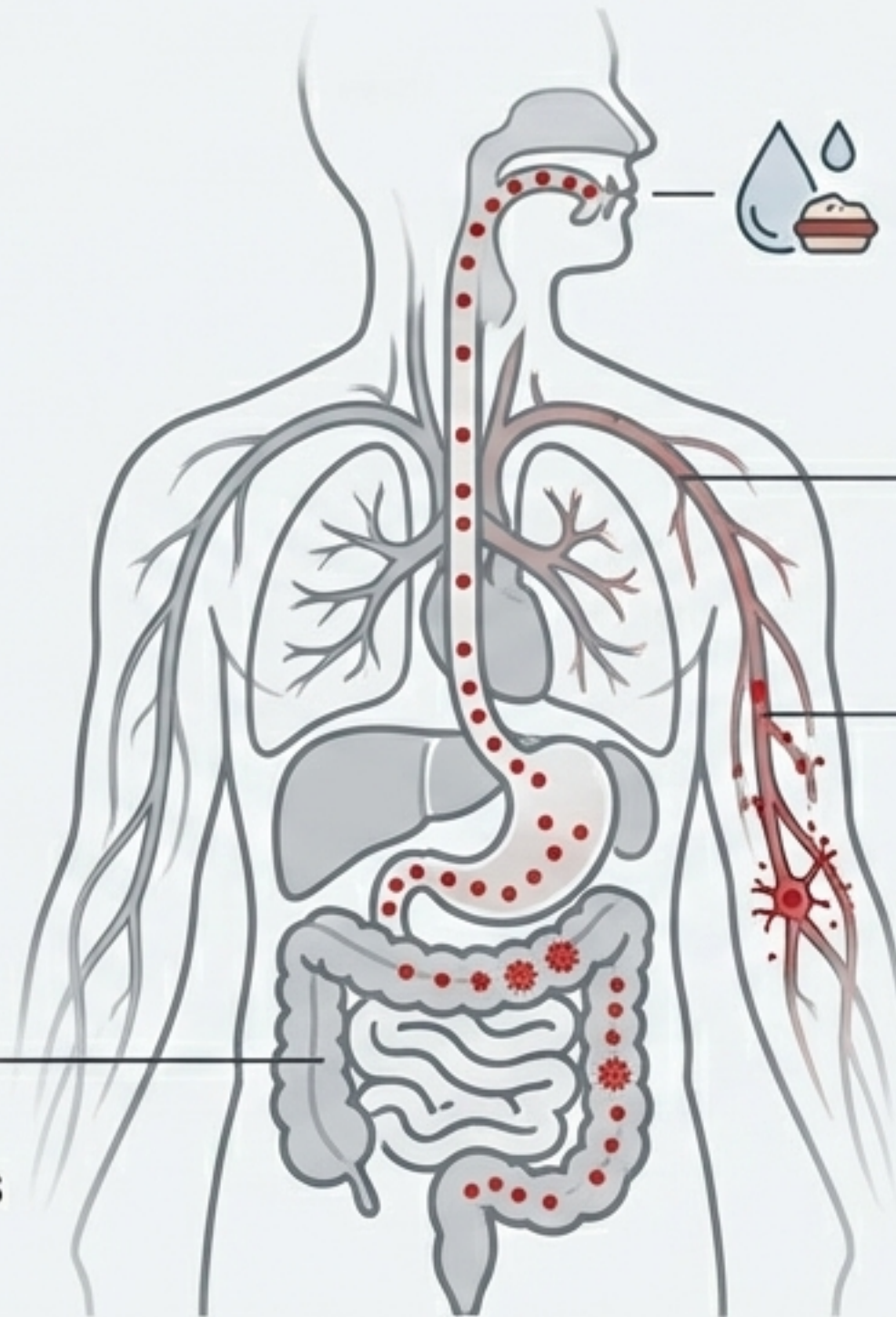
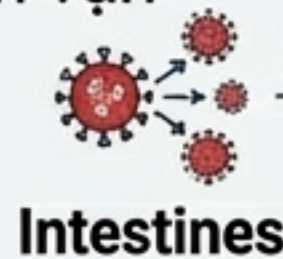
Virus có nguồn gốc từ Vaccine Biến đổi (cVDPV)

- **Nguồn gốc:** Phát sinh trong những cộng đồng có tỷ lệ tiêm chủng thấp, từ virus sống giảm độc lực trong vaccine uống (OPV) biến đổi di truyền và phục hồi khả năng gây bệnh.
- **Nguy cơ:** Gây ra các vụ dịch tương tự như virus hoang dã.
- **Thực tế:** Đây chính là chủng virus gây dịch tại Lào năm 2024.

CƠ CHẾ TẤN CÔNG: HÀNH TRÌNH CỦA POLIOVIRUS TRONG CƠ THỂ

Quá trình gây bệnh

1. **Giai đoạn Tiêu hóa:** Lây truyền qua đường phân-miệng. Virus nhân lên tại hầu họng và niêm mạc ruột.
2. **Giai đoạn Huyết học:** Virus xâm nhập vào máu, lan tỏa khắp cơ thể.
3. **Giai đoạn Thần kinh:** Vượt hàng rào máu-não, tấn công và hủy các tế bào thần kinh vận động ở tủy sống.

Ingestion

Bloodstream

Spinal Cord

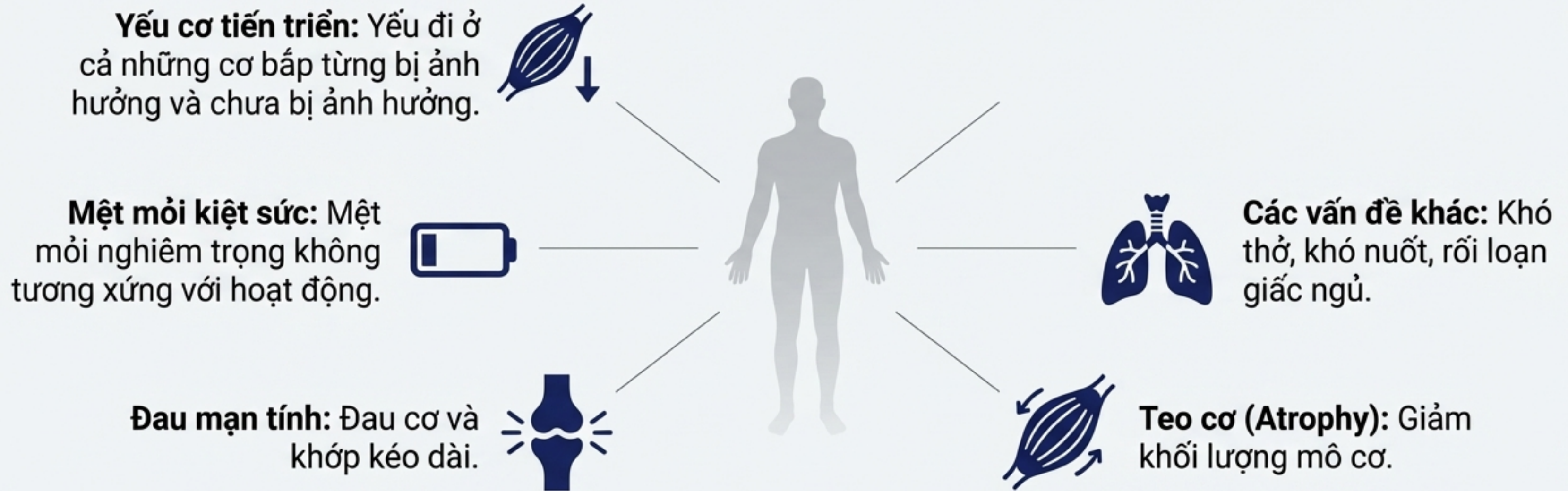
Hậu quả

Cái chết của tế bào thần kinh dẫn đến **tê liệt vĩnh viễn**, không thể hồi phục.

Tử vong nếu liệt các cơ hô hấp.

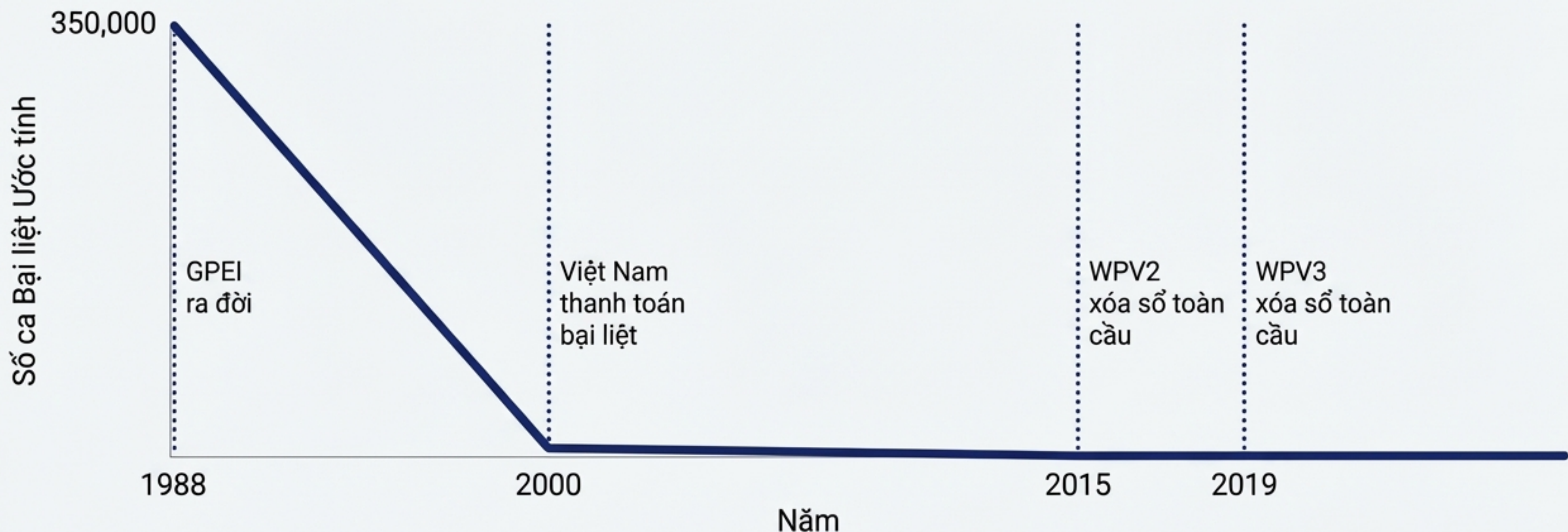
CÁI BÓNG KÉO DÀI: HỘI CHỨNG HẬU BẠI LIỆT (POST-POLIO SYNDROME - PPS)

Xuất hiện sau nhiều thập kỷ (15-40 năm) kể từ khi mắc bệnh.

Bại liệt là một bản án chung thân, ngay cả với những người sống sót.

HÀNH TRÌNH KỲ DIỆU: 99% CHẶNG ĐƯỜNG TIẾN TỚI XÓA SỔ BẠI LIỆT

- 1988: Sáng kiến Xóa bỏ Bại liệt Toàn cầu (GPEI) ra đời.
- 2000: Việt Nam được chứng nhận thanh toán bệnh bại liệt.
- 2015: Virus bại liệt hoang dã tuýp 2 (WPV2) được tuyên bố xóa sổ toàn cầu.
- 2019: Virus bại liệt hoang dã tuýp 3 (WPV3) được tuyên bố xóa sổ toàn cầu.

Một trong những thành tựu y tế công cộng vĩ đại nhất lịch sử đang bị đe dọa.

LÁ CHẮN TỐI THƯỢNG: HAI LOẠI VACCINE PHÒNG BẠI LIỆT

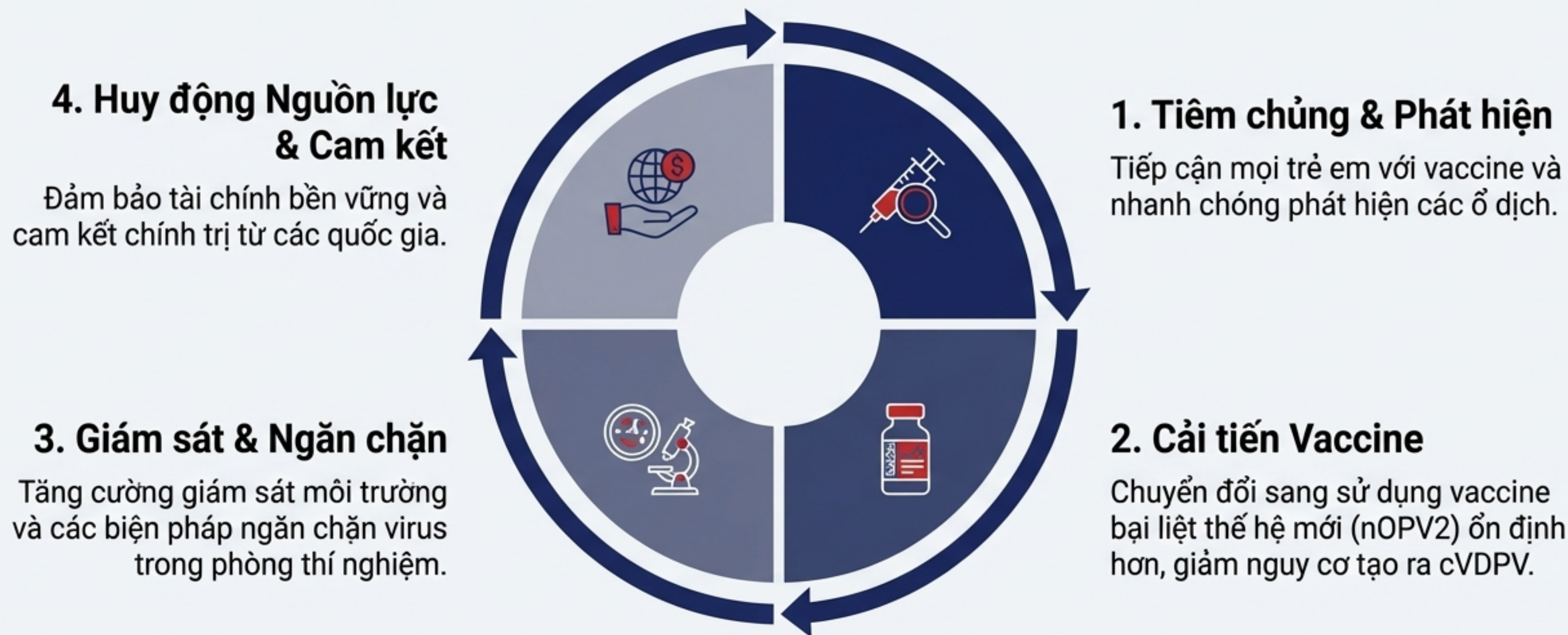
Đặc điểm	Vaccine Bại liệt Bất hoạt (IPV)	Vaccine Bại liệt sống giảm độc lực (OPV)
Đường dùng	 Tiêm bắp	 Uống
Bản chất	Chứa virus đã chết	Chứa virus sống, giảm độc lực
Miễn dịch	Tạo miễn dịch trong máu	Tạo miễn dịch trong máu và niêm mạc ruột (mạnh hơn)
An toàn	An toàn tuyệt đối	Nguy cơ rất hiếm gây bại liệt do vaccine (VAPP)
Nguy cơ cVDPV	**Không có**	Có thể là nguồn gốc của cVDPV trong cộng đồng miễn dịch thấp

VIỆT NAM KÍCH HOẠT HỆ THỐNG PHÒNG NGỰ CHỦ ĐỘNG

CHIẾN LƯỢC TOÀN CẦU 2022-2026: LỘ TRÌNH ĐI ĐẾN CHIẾN THẮNG CUỐI CÙNG

Kế hoạch của Sáng kiến Xóa bỏ Bại liệt Toàn cầu (GPEI) nhằm chấm dứt hoàn toàn virus bại liệt.

KẾT LUẬN: CẢNH GIÁC VÀ HÀNH ĐỘNG LIÊN TỤC

1.

Mối đe dọa là có thật:

Nguy cơ bại liệt tái xâm nhập vào Việt Nam từ các ổ dịch lân cận là rất cao. Thành tựu 20 năm không bại liệt đang bị thử thách.

2.

Vaccine là vũ khí quyết

định: Duy trì tỷ lệ tiêm chủng cao (>90%) là nền không thể thay thế để bảo vệ cộng đồng. Mọi trẻ em phải được tiêm chủng đầy đủ và đúng lịch.

3.

Cuộc chiến chưa kết thúc:

Thắng lợi cuối cùng trong cuộc chiến xóa sổ bệnh bại liệt đòi hỏi sự cảnh giác không ngừng, hệ thống giám sát nhạy bén và cam kết hành động mạnh mẽ ở mọi cấp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. WHO. (2024). Poliomyelitis.
2. Mayo Clinic. (2025). Polio - Symptoms and causes.
3. CDC. (2024). Clinical Overview of Poliomyelitis.
4. CDC. (2024). Learn About Polio Factsheet.
5. WHO. (2025, November 3). Statement of the fortieth meeting of the Polio IHR Emergency Committee.
6. CDC. (2024). Update on Vaccine-Derived Poliovirus Outbreaks.
7. WHO Western Pacific. (2024). 50 years of partnership for health impact in Viet Nam.
8. Việt Nam News. (2024, October 15). Emergency meeting held over risk of polio re-entering Việt Nam amid outbreak in Laos.
9. Government of Viet Nam. (2024, December 12). Viet Nam strengthens polio prevention and control measures.
10. Physiopedia. (2025). Poliomyelitis.
11. ECDC. (2024). Factsheet about poliomyelitis.
12. WHO. (2024). Poliomyelitis vaccine standardization.
13. Tuổi Trẻ News. (2024, December 13). Vietnam flags polio threat as Laos reports mutated virus near border.
14. ScienceDirect. (2005). One hundred years of poliovirus pathogenesis.
15. PMC. (2025). Poliomyelitis: Historical Facts, Epidemiology, and Current Approach.
16. ECDC. (2024). Factsheet about poliomyelitis.
17. Mayo Clinic. (2025). Post-polio syndrome - Symptoms & causes.
18. WHO. (2024). Poliomyelitis vaccine standardization.
19. CDC. (2024). Polio Vaccine Recommendations.
20. GPEI. (2024). Polio Eradication Strategy 2022–2026: delivering on a promise.
21. GPEI. (2025). Polio This Week.